

KATEKES FÖR HEDNINGAR

Innehåll:

Inledning

1 Tro

2 Bekännelse

3 Fader-Son-Ande

4 Maria

5 Förlåtelse

6 Uppståndelse

7 Dom

8 Himmel

9 Helvete

10 Liturgi

11 Personen

12 Gemenskapen

13 Rättfärdiggörelse: nådens ordning

14 Moraliskt liv: buden

15 Böneliv: Fader Vår

Inledning

Det här är en katekes för dig som är hedning. Helst ung hedning i gymnasiet. Det är teologi för den relativt okunnige, för dig som bara haft lite fyllerifrågor i nian, för dig som har religion på gymnasiet där alla får tycka vad de vill och ingen har mer rätt än någon annan. Fyllerifrågor och alla-har-rätt-religion är sedan tvåtusen års kristendom okunnighet. Men den är typisk för vår tid.

I andra vetenskaper använder vi instrument som är utanför oss själva, i teologin använder vi oss själva. Instrument utanför oss själva är sånt som radioteleskop, magnetröntgen, mikroskop. Det verktyg du behöver för att se Gud är dig själv. Men liksom med de andra instrumenten måste detta hållas rent och vara i gott skick, annars blir glimten av Gud otydlig. Det blir som att titta på månen genom ett smutsigt teleskop. Det är därför vissa kulturer har ohyggliga gudinnor och gudar. De har kikad på Gud genom smutsiga linser.

Tänk på att Gud kan visa sig som han är för dig - men bara om du själv är en riktig människa. Inte bara att du är en god person utan också att du fungerar med andra i vänskap och kärlek. Många idag fungerar inte alls och mår inte bra. Då är det inte lätt att se Gud. Han vill att vi ska fungera som i en orkester, alla hjälper till, alla lyssnar på de andra. Det är det som är meningen med Kyrkan. Och alltså är det bara genom denna kyrka vi kan få riktig information om Gud.

Kyrkan är liksom det program som har rätt kod för kunskap om Gud. Kyrkan är det laboratorium där de bästa instrumenten i världen finns samlade. Det är därför det aldrig fungerar med egna religioner eller med någon "nyandlig" rörelse, fast de poppar upp var

tjugonde år. Det är ungefär som när en kille med sin lilla fågelkikare kommer med en ny teori som ska fullända den samlade astronomin. Eller som när en deckarförfattare läst lite feminism kommer med avslöjanden om att Jesus gifte sig med Maria Magdalena. Det kan vara en klipsk kille, kanske på ett sätt klipskare än en del astronomer eller teologer, men han ger inte någon chans åt sig själv att förstå. Två år senare har alla glömt bort honom. Den verkliga teologin fortsätter arbeta.

Du tycker säkert att den här katekesen gör kristendomen krånglig. Många anser att katekeser alltid gör det. Men naturligtvis är det lätt att göra kristendomen enkel och tydlig. Den är inte det i verkligheten. Kristendomen kan inte konkurrera alls med de som uppfinner enkla religioner. Hur skulle den kunna göra det? Vi sysslar ju med fakta. Den som inte behöver bry sig med fakta kan naturligtvis vara enkel och tydlig.

Nu har du säkert fått intrycket att kristendom inte handlar om fakta. Men det är fel. En modern fördom kan man säga. Kristendom handlar om tro också. Men först och främst om fakta. Många människor gillar att upprepa det kristna påståendet att Gud är kärlek. Men det betyder inte mycket utan rätta fakta bakom. Det har t. ex. ingen mening att Gud är kärlek om inte Gud är minst två personer. Och hur många vet det? Kärlek är nämligen enligt kristendom något som en person har inför en annan person. Om Gud var en enda person så var han inte kärlek innan universum skapades.

Det folk menar när de så ofta pratar om att Gud är kärlek är förstås något helt annat. De menar "kärlek är Gud". Alltså: våra känslor av kärlek, när vi än känner dem och vilka konsekvenser de än får, måste respekteras och vördas. Det är vad vi menar. Något sådant har aldrig kristendomen påstått.

I vårt naturliga tillstånd är vi människor inte Guds barn. Det är en viktig utgångspunkt. Vi har inte ZOE, det liv som Jesus Kristus har och vill ge oss. Vi har BIOS, alltså biologiskt liv, en form av liv som snart vissnar och dör för gott. Den här katekesen handlar om ett erbjudande: att få lämna det biologiska livet och komma in i den andra livsformen tillsammans med Jesus Kristus. Det är en livsform som inte skapats, inte dör eller vissnar, en form av liv som alltid funnits och alltid kommer att finnas.

Den här processen -- att bli förvandlar från enbart skapad till född av Gud, från biologiskt liv i tiden till andligt liv i tidlöshet -- har på ett visst sätt redan blivit avslutad. Det uttrycks teologiskt på många sätt. Men det viktiga här och nu är att du inser skillnaden på de båda liverna och att målet för människan är att genomgå förvandlingen, hur det nu än ska gå till.

1 Tro

Den mänskliga naturen, den som du har och jag, kommer inte att förändras. Vi lever idag i början av 2000-talet i dödens kultur. Oj vilken överdrift, säger du. Nej då. Du behöver bara se dig omkring. Det är en kultur som dödar barnen innan de föds och dödar barndomen efter de att överlevarna fötts, en kultur som dödar familjen och troheten till äktenskapet. En kultur som förföljer kristna på många platser och på många olika sätt. Är det frihet och öppenhet? Nej. Kyrkan och kristendomen säger lugnt och bestämt: det är en dödskultur.

Vad svarar man på en sådan kultur? Vad möter man med? Du kan möta den med ett gammalt och beprövat vapen: tron. Och vi talar förstås om den katolska tron för många av de andra formerna av tro har lösts upp.

Vad gäller tron? Den gäller Gud som inte lämnar oss åt vårt mörker utan ständigt visar

sig som Skaparen. Det är en Gud som skapat oss för att vi ska begära och längta efter den andra livsformen. Tron gäller mer specifikt att Gud har en version av verkligheten - evangeliet - som preciserar hur det går till: bli människa, ha en mänsklig och en gudomlig natur i en enda person, dö för oss och ge oss den nya livsformen, det nya livet.

Observera att vi inte har prata om religion än. Det är nästan viktigare att ha de här fakta klara för sig. Sen kan vi prata om vad religion är.

Informationen om Guds version - evangeliet - finns i kyrkans tradition alltifrån 30-talet och framöver. Den information blir allt rikare eftersom den utvecklas. Många apostlar skriver brev och berättelser, redogörelser och böner. Vad är väsentligast? Apostlarna och deras efterträdare sovrar och sovrar, diskuterar och mediterar och fram emot 300-talet tar de fram det vi kallar Bibeln, det vi oftast kallar Skriften

Att bara gå på "det står så i Skriften" är enfaldigt. För som katekesen säger: "Tvärs igenom alla ord i Skriften säger Gud bara ett enda Ord, hans enda och enastående Ord, i vilket han uttrycker sig själv helt och hållet". (102) Det betyder Jesus. En levande person alltså, inte en lagbok eller lista på "det står så".

Augustinus säger samma sak på 400-talet, alltså ungefär 100 år efter att Bibeln fått någorlunda form: "Kom ihåg att det är fråga om ett och samma Guds ord som finns spritt i alla Skrifterna, att det är fråga om ett och samma Ord som ljuder i alla de heliga författarnas mun – det är det Ord som i begynnelsen var Gud och fanns hos Gud. Det har inte behov av stavelser, ty det är inte underkastat tidens gång. (Augustinus, Enarratio in Psalmum, 103, 4, 1: CCL 40, 1521 (PL 37, 1378)).

Men tron är märklig, den skiljer sig från andra viljestyrda aktiviteter. Du kan inte bara börja tro. Försök får du se. Som pater Richard Wehner skrev i sin troslära från 1947: "Den kristna tron är en gudomlig dygd, som Gud giver människan i samband med den heliggörande nåden..."

Efter att gåva kommit måste du välja att samverka. Men du skapar den inte. Som Jesus själv säger: "Detta är Guds verk att ni tror på den Han har sänt" (Joh. 6: 29)

Därför blir det lite löjligt att stå och gapa i klassrummet om att alla ska tro. Det är roligt att vara aggressivt apologetisk. Men fakta är att Gud ger tron år den han vill. Tuff kärlek? Jo.

Det är bättre att hålla sig till faktiska förlopp. För att komma till trons visshet måste du själv undersöka och pröva trons förutsättningar (preambula fidei). Det kan ta tid och du kan behöva hjälp. Sedan kan du bestämma dig på grund av egen insikt.

Förr kom människor till tro på en annan väg: genom den kristna undervisningen, anordnad av kyrkan eller skolan. Så är det inte idag. Skolan har ingen sådan undervisning och konfirmationen handlar om resor och filmvisningar och lite diskussioner, samt presenter på slutet.

Det är bättre att du själv förvissar dig om den katolska kyrkans förnuftsensliga tillvägagångssätt och auktoritet. Vid denna prövning - alltså trons reflexiva legitimation - har förnuftet ordet, inte någon yttre auktoritet. Även evangelierna tar du i det här läget som rent historiska källor, minst lika trovärdiga som andra historiska underrättelser om t. ex. Alexander den store eller Caesar; ingenting behöver förutsättas om evangeliernas inspiration.

2 Bekännelse

Tron kan du sammanfatta i apostlarnas bekännelse som har 12 punkter. Men vill du ha en enda första trosbekännelse är det den här, som sker vid dopet: "I Faderns och Sonens och den Helig Andes namn". Vad är en bekännelse?

Kristna har formulerat trosbekännelser från början av historien för att motsvara tidens olika behov. Det är en utveckling av den Helige Ande, alltså inte nya påhitt av påvar eller biskopar utifrån politiska behov. Några kända är den apostoliska, den niceanska, den athanasianska. Koncilierna (alltså stora katolska kyrkomöten) formulerade ibland bekännelser, t. ex. Toledo-bekännelsen, Lateran-bekännelsen, Lyon-bekännelsen och Trient-bekännelsen. Även några påvars trosbekännelser är kända och använda, t.ex. Fides Damasi (Damasus trosbekännelse) eller "Guds folks trosbekännelse" (Credo) av Paulus VI (1968).

Vilken ska vara normerande? Ingen av dem kan anses förlegad eller onödig. Titta på dem, prova och meditera! Som kateksen säger: "De hjälper oss att i vår tid nå fram till och fördjupa alla tiders tro genom de sammanfattningar av den som har åstadkommit." (193) Här kommer de 12 punkterna i apostlarnas bekännelse:

1. JAG TROR PÅ GUD FADER ALLSMÄKTIG, HIMMELENS OCH JORDENS SKAPARE"

Vad kan nu detta betyda? Först att vi med ordet "Gud" menar en skapande varelse, en superperson som kan skapa och upprätthålla liv. Man kan inte älska Gud om det inte handlar om en person. Men det andra viktiga är att den här personen inte alls behövde skapa något. Det var inte av långtråkighet eller av någon sorts brist Gud gick från stadium ett till stadium två som innehöll en skapelse, ett universum.

Så varför? Kristendomen lär att det enda motiv Gud har är ren och osjälvisk kärlek. Många skulle föredra att säga: Har ingen aning om varför Han skapade ett problematiskt universum som en gång ska ta slut. Men förnuftet säger oss att det finns motiv och det enda tänkbara är just det fullständigt osjälviska kärleksmotivet.

Här finns ett ord som idag nästan aldrig används. Det är ordet "ära". Det latinska ordet är Gloria. Vi sjunger det i Åra vare Gud i höjden....Det är ett fantastiskt ord som har med Gud skaparen att göra. Tänk dig att ingenting finns, bara Gud själv. Så vid en viss tidpunkt ger denna Gud uttryck för sin natur som är kärlek. Ett fantastiskt universum med lagar och krafter och en enorm utvecklingspotential blir till. Allt detta är ära. Ingen liten ära i att ha vunnit ett lopp eller en tävling. Utan en enorm ära i själva den jättelika konstruktionen och dess utveckling. Ära.

"Världen har skapats till Guds ära" säger man i skriften Dei Filius från Första Vatikanconciliet. Gud har skapat allting, förklarar Bonaventura, "inte för att lägga något till sin ära och härlighet, utan för att uppenbara och dela med sig av denna ära och härlighet".

Gud har alltså inte något annat motiv än sin egen natur, kärlek i skapande godhet.

Det är också ett fullkomligt fritt beslut att skapa all värld. Motivet är: visa allt det goda han vill ge åt sina skapade varelser. Han handlar efter principen göra gott för andra. Så uppkommer universum. Alla fysiska lagar, all biologisk evolution, all social utveckling sker efter denna stora princip: göra gott för andra. Men på vägen har något hänt. Vi tar det senare. Nu talar vi om första artikeln i bekännelsen.

Många hänger upp sig på organisk utveckling och evolution. Kyrkan har alltid lärt att vi inte vet hur Gud arrangerar kemin och biologin i sin utveckling på jorden. Hur skulle vi kunna veta det? Och vi kan inte extrahera principer från hur själva skapelsen fungerar nu för att förklara Guds sätt att skapa. Genesis (första Mosebok) säger endast att Gud formar. Naturligtvis formar Han på något sätt. Men vi vet inte hur. Vi läser att han andades in sin livsande (Gen. 2,7) men hur sådant går till vet vi inte. Och bara för att saker inte spritter till liv när vi andas på dem idag, kan vi inte förneka Guds andedräkt. Det handlar inte ens om biologi. Det blir strax okunnig hybris när våra laborationer ska avgöra Guds skapelse.

Biologisk organisk evolution förklarar kroppsliga skeenden och säger därför ingenting om skapelsen i sig. Om evolutionsteorin skulle förklara själsliga skeenden vore den väldigt ovetenskaplig för den skulle då förklara det icke materiella med det materiella - ett hopp i tanken där. I den mån evolutionsteorin förklarar naturliga processer så säger den ingenting om skapandet av allt. Den kan alltså rent logiskt inte motsäga Gud skapelse. Om den försöker tala om gudomligt skapande så går den utanför sin vetenskapliga ram och blir dålig vetenskap och samtidigt trivial teologi. Vi bör alla hålla på sanning och sanning kan inte motsäga sig själv.

Som du vet är olika företeelser olika till kvalitet och kvantitet. Det finns en naturlig hierarki. Inom matematik handlar det endast om imaginära enheter. Det är enkelt men trivialt - fast det kan kompliceras förstås. I fysik och kemi blir det allt mer diversifikation och svårare att förstå helt, men samtidigt inte alls så enkelt eller trivialt. I biologi och sociologi blir kunskapen allt viktigare för oss för nu handlar det om liv och samhälle. Men samtidigt är det vagare och inte alls så enkelt. Objektet för vår kunskap rör sig, lever, producerar liv, ändrar sig osv. Bara en liten cell är komplicerad som New York vad gäller information utifrån och in i cellen. Vi rör oss upp i hierarkin.

Psykologi, filosofi och teologi är oerhört vaga och svårbestända men ytterligt viktiga för oss människor. Värdefullheten är i stigande på ett dramatiskt sätt. När vi till sist talar om Gud rör vi oss i de Stora frågorna för vårt personliga liv. Naturen är hierarkiskt ordnad och all utveckling sker progressivt i denna hierarki. Bara en dålig vetenskapsman tvingar ner högre nivåer till sin nivå och säger: så här är det egentligen. Vi kallar det reduktion men egentligen är det en svaghet i tänkandet.

Hierarkin

Gud skapar alltså en hierarkiskt universum och vi kan inte tänka annorlunda utan att göra våld på oss själva och skapelsen. Exempel på annorlunda är teorier som panteismen eller socialismen. Sådana teorier nivellerar hierarkin, de vill ha ett platt landskap. Demokrati och jämlikhet är trevliga idéer men i naturen eller skapelsen finns ingenting sådant. Gud är som en monark över allting, änglarna ter sig som ministrar, människor konstigt nog som Hans barn, djuren ter sig som hans lekkamrater, växterna hans gurlanger och dekorationer, mineralerna hans byggmaterial, alla tidsliga händelser verkar vara hans dimension av skapande. Allt detta är gott, genomgott, allt är utsatt för hans kärlek -- men det är inte demokratiskt eller jämlikt. Det skulle vara kaos, inte kosmos.

Varje människa är älskad av Gud och i den meningen är vi alla lika inför Gud. Människan är skapad till Guds avbild. Men allting annat är inte lika inför Gud: mineraler, inorganiskt liv, växter, djur, änglar. Det är nära kannibalismen att jämställa djur med människan. Men det finns till och med folk som vill jämställa växter med människan. Kaos, igen, inte kosmos. Evolutionstanken stämmer dessutom med skapelseberättelsens värdehierarki: de sex dagarna visar hierarkin av varelser. Det är progressivt och hierarkiskt.

Änglarna

Högst upp i hierarkin finns änglarna. Inte så vetenskapligt? Tänk efter: vetenskapen kan varken säga bu eller bä till denna existens, du måste avgöra på annat sätt. Även om vetenskapen publicerade en artikel i Nature där änglarnas existens bevisades, skulle du behöva tacka men strax lägga undan detta bevis som rätt så ointressant. Om en artikel om omöjligheten av änglars existens dök upp skulle du behöva göra samma sak. Filosofin kan diskutera argumenten för existensen av rena intelligenser, teologin kan diskutera vad Bibeln säger om dem. Men naturvetenskapen? Ska den säga att vi inte kan se änglar? Naturligtvis kan vi inte se änglar. Ska den säga att änglar, om de finns, inte är materiella? Naturligtvis är det inte materiella. Vad pratar vi om?

Änglar är inte mytiska, de är ytterst verkliga. Och det är inte så att du kan le och säga: ja kanske finns det änglar?! Många protestantiska präster tror inte på änglar och anser dessutom att det är upp till var och en att tro eller inte. Inte sant. Kristendomen ger dig ingen sådan valfrihet. Änglar är ytterst verkliga. Det fjärde Laterankonciliet markerade detta som en dogm. Tror du Jesus Kristus tror du på änglar. Änglar är intelligenser utan materiell kropp som är i ständig tjänst hos Gud. De fungerar som informationshanterare och som personskydd. De lämnar inte fakturor efter sig men vi bör tacka dem för tjänsten -- inte bara när vi kom undan med livet i bilolyckan.

När du tvekar om något i kristendomen, läs de famla fäderna. De är ofta mycket tydliga. Så här säger Augustinus om änglar: " 'Ängel' betecknar funktionen, inte naturen. Du frågar vad denna natur kallas. Jag svarar: ande. Du frågar efter vad denna natur gör. Jag svarar: den gör en ängels verk. Om man menar vad den är, så är det en ande; om man menar vad den gör, så är det en 'ängel'." [Augustinus, Enarratio in Psalmum, 103, 1, 15: CCL 40, 1488 (PL 37, 1348-1349)].

Änglarna är alltså tjänare och budbärare. Normalt behöver du inte bry dig om dem, ungefär som när du kör bilen så tänker du på vart du ska, inte så mycket på alla funktioner i motorn -- om det inte är problem förstås. Lyder änglarna dig? Knappast. De uträttar saker på Hans befallning, så snart de hör ljudet av hans befallning, som det står i psalm 103.

Människan

Efter änglarna kommer människan. I vår sekulära kultur pratar alla som om de visste vad människan är för något. Du läser en kurs i genusvetenskap och du får veta vad människan är. Du läser en annan kurs i psykologi och du får en annan version. Du studerar biologi och får en tredje version. Du förlorar dig en period i psykoanalys och en fjärde version dyker upp. Vad är människan? Vad ska du tro på? För något måste du ju tro.

Det är en avgörande fråga. Om änglar kanske vi kan vara överens, Bibeln och traditionen säger det mesta. Men om människan? Här är det amatörernas julafton! Och har så varit i

ungefär ett sekel.

Den kristna uppfattningen är den äldsta och rakaste synen på människan, den som varit ledande för Europas framgång under världshistorien, den som skapat konst, musik och kultur som ingen annan kontinent gjort. Den började med att människan är gudomlig: skapad till Guds avbild. Hennes värdighet är hennes väsen. Trots fallet in i skadlig synd bevarade hon sin medvetenhet om denna oerhörda värdighet. Det ger hopp och kärlek i livet att tänka så.

Ända fram till 1800-talet kände människor i Europa denna kristna värdighet. Även den eländigaste drinkare kunde sjunga, som den anonyme alkoholisten på Londons gator, som blev inspelad och en stor succé: Jesus blood never failed me yet, never failed me yet. Cause one thing I know, that He loves me so...

Under 1800-talet började en liten klick borgerliga intellektuella att reducera människans värdighet och kalla det vetenskap. Darwin, Marx och Freud ville alla "göra upp" med den gudomliga värdigheten hos människan. Motiven till detta är mystiska. Det finns en ondska eller åtminstone en barnlig revoltkänsla i motivbilden. Men också en passion för att smala in perspektivet och titta på någon detalj. Det är återigen lite av amatören med sin fältkikare som ska rätta astronomerna. Darwin vill se djuret, Marx den politiska ekonomiska funktionen och Freud könsorganen som människans tämligen ovärdiga natur. Varje sund människa skrattar naturligtvis först åt dessa små perspektiv, men 1900-talet blev genomdränkt av dem. Det värsta seklet hittills i historien: flera världskrig och massmord i livmodern med namnet "familjeplanering". Perspektiv leder till konsekvenser. Perspektiv är dödliga. Om människan är ett könsdrivet djur som kostar pengar försvinner också värdigheten. Det sitter ihop.

Nu återvänder förmodligen det större kristna perspektivet. Människans värdighet blir viktigare när sekularismen härjar som värst. Så här säger kristendomen sedan 2000 år: Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem" (1 Mos 1:27). Människan har en enastående plats i skapelsen, i sin egen natur förenar hon den andliga och den materiella världen, hon är skapad till "man och kvinna" och skapelsen Gud har slutit ett intimt och oändligt värdefullt vänskapsförbund med henne. (Jfr 355)

Det finns många organismer i naturen. Många former av liv. Människan är ett av dem. Men det är den enda livsformen som brukar lära känna sin Skapare och vara tacksam för det. Nu finns det folk som inte gör så och de är mer lik djuren. Men den enda livsformen som kan känna igen Skaparen i det skapade och fyllas av förundran och uttryckligen skriva dikter och komponera musik till tack är just denna enda livsform.

När jag ser på Animal Planet eller något annat djurprogram begrundar jag alltid livsformen bakom kameran. Hon har en rent gudomlig förmåga att intressera sig på ett omtänksamt sätt om andra livsformer. Helt unik på det sättet. Andra bryr sig bara om sin egen avkomma och dödar eller flyr för andra. Livsformen bakom kameran har dessutom utvecklat en vidunderlig teknologi med digitala kameror, bilar, husvagnar och datorer som bildbehandlar. Naturligtvis pratar rösten på programmet ofta inte alls om detta faktum utan låtsas som djuren framför kameran är huvudsaken. Men det är människan som är huvudsaken, säger kristendomen. Hennes värdighet är huvudsaken bland livsformerna. Men självföraktet från 1800-talet finns tyvärr kvar.

Människan är både själ och kropp enligt den kristna synen. När det Nya livet som är Jesus Kristus ersätter det biologiska livet i oss fortsätter vi ha både kropp och själ. Uppståndelsen,

såsom Jesus själv visade för ca 500 människor i ca 6 veckor, visar både kropp och själ. Detta är väsentligt, ja det är grunden för att vara apostel att man sett med sina egna ögon detta fysiska och andliga faktum.

Katekesen formulerar det så här: "Människans kropp har del av hennes värdighet som Guds avbild: den är mänsklig kropp just därför att den besjålas av den andliga själen, och det är den mänskliga personen i sin helhet som i Kristi kropp skall bli Andens tempel" (364)

Detta kan vara svårt att ta för bildade hedningar. Ska inte kristendom handla om det rent andliga? Nej. Det är en spiritualisering. Kristendomen är en realism. Du är som människa en enhet av kropp och själ. Du har därför inte rätt att skilja det kroppsliga livet från det andliga eller på något "vetenskapligt" sätt reducera det kroppsliga livet. Tvärtom måste du anse din kropp som något gott och hålla den i ära, ty Gud har skapat den och skall återuppväcka den i den himmelska formen av liv.

En god vän till mig skriver om själen:

"Om någon säger att själen inte är kroppens form ska han avvisas, säger Kyrkan. Detta är svaret på en fråga om blodet och vattnet som kom ur Jesu sida på korset. Detta verkar vara en mycket viktig punkt eftersom man gör det till en dogm som måste omfattas. Varför denna enorma vikt? Jag började förstå det genom en bön i påskmässan. Den sa att Kyrkan formas ur sidan på Kristus såsom Eva skapas av sidan på Adam. Kyrkan är Jesu Kristi kropp. Själen är kroppens form liksom Jesus är Kyrkans form."

Hur kan man säga att själen är kroppens form? Jo, enheten mellan själ och kropp är så djup att man bör betrakta själen som kroppens form. Detta innebär att det är tack vare den andliga själen som kroppen, sammansatt av materia, bildar en mänsklig och levande kropp. Ande och materia i människan är inte två naturer förenade med varandra, utan deras förening bildar en enda natur.

Till människans värdighet hör målet med universum, poängen, vitsen. Här kämpar många sekulära fundamentalister och kräver att det inte ska finnas någon poäng. Kristendomen har alltid sett en poäng, själva vitsen med tillvaron -- en livsform som intresserar sig och förundrar sig över skapelsen och dess Givare. Universums poäng är inte gaser eller mineraler och inte heller bakterier. Jag känner en darwinist som ser magparasiter som universums mål ! Var och en blir inte salig på sin fason. Parasiter eller gaser gör ingen salig.

Skulle vi inte prata om människosynen? Jo men för att kunna göra det måste människan sättas in i sitt sammanhang, enligt det kristna synen. Tänk på det gigantiska universum som en mega-katedral. Stämningen i hela denna katedral är förunderlig; imponerade stor, högtidligt vacker, oändligt skön musik hörs för den som vill höra den. Sänker vi blicken till jorden kan vi se oceanerna som ikoner på katedralens väggar, begen som fantastiska statyer som ger oss känslan av Guds majestät, floderna som musikstycken i symfoniform, prisande sin Skapare. Endast en livsform gör detta: människan. Därför hör det till människosynen. Hon, människan, är den jublande varelsen, den som kan prisa Skaparen av skönhet. Som psalm 46 säger: Han är den fruktansvärde, Han är den sublime.

Ändå vet människan -- vilket de flesta känner -- att livet på jorden inte ger allt vi söker, att hon ska hem, att hon så att säga endast övernattar på ett hotell i denna vackra katedral och det är inte alltid ett bekvämt hotell. Ibland upplever hon de gräsligaste saker. Det hör alltså till människosynen att hon strävar hem till himlen, eftersom ingenting i världen ger samma sak. I förvandlingen till den livsform som är Jesus Kristus finns enda vägen till himlen. I Honom ser människan sin egen mening med livet tydligare än i alla drömmar om

skönhet, tydligare än i all längtan efter kunskap och sanning, tydligare än i alla filosofiska resonemang eller psykologiska beskrivningar av människan.

Nu gäller det att minnas vissa saker. Drömmar är en sak. Men vår längtan är ett faktum. Universum är ett faktum. Jesus Kristus är ett faktum. Men hur ska vi tolka detta faktum, alltså mannen från Nasaret som dessutom är vår Räddare. Vi måste konsultera vittnen. Du kan inte matematiskt räkna ut innebörden. Du måste lita på vissa vittnen och inte på andra. Det betyder studier. Kristendomen är mycket för studier. Europas universitet har uppstått genom de kristna munkarna och synen på kunskap har lett de kristna länderna till jordens framgångsrikaste.

Studier av vittnen i Gamla Testamentet ger vid handen att Gud skapade universum genom sitt Ord. Detta Ord är centralt i hela GT. Men GT säger inte vad detta Ord är eller vem detta Ord är. Det gör Nya Testamentet. Det berättar att detta Ord är Jesus Kristus. GT säger att detta Ord skapade människan till sin avbild, och därav den djupa värdighet människan, alla människor har. Men GT säger inte vad avbilden är för något, eller vem avbilden är. Det gör NT. Där beskrivs hur Jesus Kristus är den avbilden. För oss som är fallna varelser med enbart biologiskt liv blir Jesus Kristus det Nya livet, det liv vi får av Honom. Se särskilt Johannes evangelium, det första kapitlet, och Romarbrevet åttonde kapitlet för dessa fakta.

Den kristna människosynen börjar alltså med värdigheten i Guds avbild som är Jesus Kristus. Vår värdighet som människa kommer från Skaparen och får sin mening i att bli levande i Jesus Kristus. Du kan naturligtvis ha detta endast i bakhuvudet och inte bry dig om det. Men poängen är att du ska vakna till tro och bry dig om det. Annars blir det en bortkastad värdighet.

Leva för varandra - sex

Nu kommer vi till det som i vårt samhälle är det svåraste -- sex. Folk vill på allvar återinföra den hedniska sexkulten, göra pedofili och homofili rumsrent, liksom alla andra sexuella varianter och "läggnings" och numera tillsammans med polyamora familjer -- alltså gruppsex med personer i olika åldrar. Det finns dyrkan av penisen idag och kulter av kvinnans vagina. Detta är ingenting nytt, du kan läsa om det i historiska och arkeologiska böcker. Hathor-kulten är en av dem. Det leder till ett samhälle där unga flickor och unga pojkar används sexuellt för religiösa ändamål. I botten ligger uppfattningen att sex är för njutning och inte bara för familjeliv.

Den kristna synen på människan är alltid i krig med sexdyrkan eftersom den degraderar människan och sänker värdigheten. Sex i sig är skapat av Gud och samlaget är Guds gåva för familj och barn. Det finns ingen annan sex som är bra. Själva processen att bli kär, flirta, gifta sig, ha samlag är alltid inriktat på andra människor, nämligen barnen och alla andra i samhället, storfamiljen. Sex är för andra. Men varje pedofil eller homofil vet att deras kärlek gäller dem själva och bereder njutning för dem själva. Kristen syn dömer alltid ut detta som perverst. Per-versio betyder att man vänder på ekvation. Sex är för andra, men här blir det för dem själva.

Katekesen säger här att man och kvinna är skapade tillsammans och för andra, alltså barnen som blir till genom sex. Det utesluter så klart man och barn, eller man och man, eller kvinna och kvinna, eller män och kvinna, eller kvinnor och man, eller djur och kvinna, eller djur och man. Det är så enkelt att alla egentligen vet det: en man och en kvinna för barnens skull, för familjen, den lilla och den stora. Gud vill att de skall vara till för varandra, mannen och kvinnan. Du kan förstå detta av olika drag i den heliga texten. "Det är inte gott

att mannen är ensam. Jag vill göra åt honom en hjälp, en sådan som anstår honom" (1 Mos 2:18). Inget djur kan förstås vara denna "motsvarighet" till mannen, även om husdjur kan komma människan väldigt nära psykologiskt.

En man och en kvinna är skapade "för varandra" -- alltså inte en man och ett barn eller en man och en man, eller en kvinna och en kvinna. Vi måste upprepa detta eftersom vi lever i ett hedonistiskt samhälle som inte kan se något fel i dessa varianter. De tycker att den bibliska texten borde kunna tolkas lite vidare, en sorts tolerant kärlek. Det går tyvärr inte. Gud har skapat dem för att de skall ingå personlig gemenskap med varandra -- och det är en kärleksfull befallning, alltså en order i den stora planen. I denna beordrade gemenskap kan den ena personen vara hjälpen för den andre, eftersom de på en gång är jämlika som personer och kompletterar varandra som manlig respektive kvinnlig varelse. En man och en man kompletterar inte varandra, hur olika de än är. En kvinna och en kvinna kompletterar inte varandra, hur deras temperament och karaktär än visar sig vara.

Men lusten då? Om man känner sig attraherad av samma kön eller av barn trots att man är vuxen själv? Kristendom handlar inte om attraktion. Livets mening är inte attraktion. Guds plan med skapelsen handlar inte om lust och olust. Det är hedonismen och utilitarismen som handlar om lust och olust. I ett riktigt äktenskap förenar Gud en man och en kvinna i ungefär samma ålder på ett sådant sätt att de blir "ett kött" (1 Mos 2:24) med varandra -- genom sexuell lust -- och så kan ge vidare det mänskliga livet: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden" (1 Mos 1:28). Den som känner attraktion till något annat känner bara attraktion, det har inte med livets mening att göra, det har inte med vägen till himlen att göra. Sådan attraktion är ingenting att bygga sitt liv på.

Genom att i äktenskap ge vidare det mänskliga livet till sina efterkommande samarbetar en man och en kvinna som mänskliga föräldrar på ett enastående sätt med Skaparen och hans gärning, säger katekesen. Vilken form av lust eller olust personerna känner är en helt annan sak, mycket beroende på en lång rad fysiska, organiska och psykiska omständigheter, naturligtvis åldersrelaterade. Den kristna synen på sex är avdramatiserad och faktisk. Den handlar om andra människor än en själv.

Människan är alltså den jublande mittpunkten i skapelsen, hur stor den fysiska rymden än är. Och människan är typiskt en man och en kvinna. Enligt Guds plan har denne man och denna kvinna fått kallelsen att lägga under sig jorden ! Därav kommer den osannolika framgången för Europa när det gäller att planera utvinning av råvaror och räddning undan fattigdom. Människan blir centrum av skapelsen som en Guds förvaltare. Den pessimistiska kulturen -- som i första hand söker njutning och välbehag -- tycker inte om ansvaret att vara förvaltare. Kristendomen är i krig med den attityden, som ju ter sig som förräderi.

Förvaltande innebär värdighet. Detta förvaltande herradöme får naturligtvis inte vara ett godtyckligt och förödande tyranni, påpekar katekesen (377). Vi måste vara som vår Skapare är, Han som "älskar allt som finns" (Vish 11:24). Det hör också till sex och familj att mannen och kvinnan tar del i Guds omsorg om andra skapade varelser: fattiga, djur, växter, skogar, hav, jordens innandöme.

Kristen människosyn är alltså en stark och positiv syn på människan som älskande och förvaltande varelse. Men...vi måste nu avsluta med att ange några drag i det som också är genomgående för människan: ondskan och synden.

Ondskan

Modern sekularism tycker inte att ondskan "egentligen" finns, det är bara något folk känner och de känner på olika sätt i olika kulturer och på olika sätt vid olika tidpunkter. Förr var det ok att slänga mormor utför stupet eller slå ihjäl små flickbarn, idag är det något ont. Förr var det ondska att praktisera homofili eller pedofili, idag är det rätt så ok.

Kristendomen menar att ondskan ser ut ungefär likadant hela tiden -- man skadar det värdefulla som Gud skapat. Varifrån kommer denna ondska då? Det finns två svar på den filosofiska frågan. Om det inte är vårt eget fel att ondska uppstår så måste felet finnas hos något som är större än oss eller hos något som är mindre än oss.

3 Fader-Son-Ande

309,387,398

4 Maria

5 Förlåtelse

6 Uppståndelse

7 Dom

8 Himmel

9 Helvete

10 Liturgi

11 Personen

12 Gemenskapen

13 Rättfärdiggörelse: nådens ordning

14 Moraliskt liv: buden

15 Böneliv: Fader Vår

När du nu fått en hel serie kapitel om vad Gud är måste det bli dags för praktik. Egentligen skulle det ha kommit först. Men utan kunskap om den Gud vi ska leva med i evighet blir bönen, som är det praktiska livet, lätt en övning i fria luften.

Om en person lär sig den kristna teologin men inte börjar leva böneliv, får kunskapen ingen större betydelse. Om hur läst så här långt i denna lilla katekes, är du säkerligen intresserad nog att börja ikväll. Vilka ord ska du använda? Man kan använda många olika men den stora bönen som överglänser alla andra är Fader Vår. Du har säker läst eller sett film där någon läst sin Fader Vår och många platser heter något med Paternoster i. Men nu är den din egen lilla verklighet och allt blir annorlunda.

1. Fader Vår

De två första orden är de väsentligaste: Fader Vår. Ser du vad de betyder? De betyder att du ställer fram dig som en son till Gud. Du klär upp dig till en Jesus Kristus, som ju är den ende sonen. Du låtsas. Och genast förstår du något märkligt: du är naturligtvis inte Guds Son. Endast Guds Son kan säga och verkligen mena det: Fader. Nu säger du det - vilken teater! Du har varken vilja eller intresse i linje med Faderns, så som Jesus hade. Du är ett komplicerat nätverk av egoistiska begär och rädslor, förväntningar, listiga planer, svartsjuka och avundsjuka och självupptagna humörsvängningar -- allt dödsdömda saker. Du kan knappast posera som en Jesus Kristus som ber till sin Fader.

Nu ser du att detta med att säga de två första orden Fader Vår är ett oerhört skämt, en plog som går över alla gränser. Men det märkliga är att Han har beordrat oss att göra det. Den kallas ju Herrens bön och det är den enda Han sagt att vi ska be. Det är en order. Varför?

Vad är det för bra med att låtsas vara något vi inte är? Andra religioner har aldrig något sådant i sina böner. Vad är det för mening att spela teater och agera som Guds Son? Här kommer vi in i realistiskt psykologi. Vi vet ju alla det finns två sorter av att låtsas. Den ena är dålig, vi liksom ljuger och spelar något som inte är sant. Men det finns också en bra form. Där leder det till att vi blir mer och mer det som vi låtsas vara. När du är morgonsur men ändå ler mot din vilja och spelar vänlig när du hälsar på grannen, märker du snart att du mår bättre. När du anstränger dig att vara omtänksam mot en odräglig person i din närhet, blir du ofta mer omtänksam om den personen, trots dina känslor. Som Aristoteles säger: dygd är en upptränad färdighet. Barn måste få leka vuxna för att lära sig livet.

Många har problem med detta, särskilt protestanter. De tänker sig att själva tron ska fixa beteendet och karaktären. Men var lugn, det är ett arbete, det är en ansträngning och det är en imitation av Jesus. Och när du säger ditt Fader Vår ikväll och du inser att du låtsas vara Jesus Kristus, så kommer du också att se hur denna imitation skulle kunna bli mindre en imitation och mer verklighet. I dina tankar kommer en rad ting som inte skulle komma om du verkligen var Guds barn. Då vänder du dig förstås bort från dem. Och se där ! Du har redan börjat bönearbetet.

Under bönen kommer andra tankar: du tänker att du borde åka och handla åt mamma istället för att be just nu; eller du borde prata med din bror för att få en bättre relation mellan er; eller du borde messa den där läraren för att förklara varför du skolkat. Avsluta bönen och gör alla dessa saker ! Nu ser du hur arbete fortskrider, bönen arbete. Det som sker är att Jesus Kristus, som du låtsades vara, nu är med dig och föreslår en rad saker att göra. Naturligtvis blir bönen inte ett litet opium, eller en flykt från verkligheten. Den illusionen är nu borta. Istället vill Jesus göra dig till det du låtsas vara: Guds verkliga barn.

Detta är inte samvetets krav på dig, om du trodde det. Om du bara kollar vad ditt samvete säger får ett annat resultat. Men när du ställer dig i Jesus plats och säger Fader Vår sker något annat. Det finns en rad saker som ditt samvete inte förbjuder men som är fullständigt otänkbara om du spelar Guds son. Samvetet pratar om rätt och fel. Men nu gäller det något annat. Du försöker få över Jesus Kristus i dig själv -- precis vad Han vill. Du försöker smittas av hans ande -- precis vad den Helige Ande vill. Det är något helt annat är att följa samvetet.

Att be är mer som att måla ett porträtt än att följa regler. Den som ber av plikt ber inte. Det är lättare att följa regler och ritualer än att måla ett porträtt. Men samtidigt är det lättare att måla porträttet därför att Han står bredvid, går runt dig, hjälper till, liksom en god lärare för över sitt väsen i ditt målning. Du börjar bli som Honom. Det du får är Hans liv och Ande och det ersätter ditt gamla biologiska liv.

Märk nu att en del av dig protesterar. Det hela liknar ju att berövas något, bli bestulen på något. Det är den delen som inte lever och inte vill leva något annat än ett dödligt biologiskt liv på jorden. Dessutom känns det ovanligt att bli hjälpt av en osynlig Jesus, vi är vana att göra allt själv. Är det inte att ge upp sig själv när man börjar låta osynliga krafter ta över? Jo, men det är så kristendom fungerar. Du ger upp för det större livet, livet som barn till Fadern. Katekesen säger: "...beviset på att vi kan be som Guds barn och överhuvudtaget kan vara det är att Fadern har "sönt sin Sons Ande in i vårt hjärta, och den ropar: 'Abba, Fader!' " (Gal 4:6). Eftersom vår bön ger uttryck för våra önskningar hos Gud är det just "den som utforskar våra hjärtan", Fadern, som "vet vad Anden menar, eftersom Anden väddar för de heliga så som Gud vill" (Rom 8:27)." (2766)

Du märker efter några dagars böneliv -- till exempel en morgonbön och en kvällsbön och kanske någon mitt på dagen -- att det tycks vara två faser: en talande till Fadern och en lyssnande. Det blir oftast en blandning. Men vid vissa tillfällen är det mer ditt tal till Honom, vid andra mer lyssnande till Honom. Ibland får du en lista på saker du ska göra, ibland får du vila i tystnad och du vet inte vad du tänker. Båda sidorna är kristna och nödvändiga.

2. Som är i himlen

Böneliv är inte en färdig sak som vi väljer att syssla med istället för något annat. Det är snarare att packa ryggsäcken inför vandringen till fjällets andra sida, himlen. Det är mycket som ska med och du måste förvandlas under tiden, bli förberedd. Det tar tid och kräver omsorg, så slarva inte. Om Jesus ska definiera himmelriket med ett enda ord (han brukar ju normalt använda en rad liknelser och anekdoter) skulle han förmodligen säga: bön. Han skulle inte säga: läs tusen böcker om mig. Eller: prata om mig varje dag, gör teveprogram om mig varje vecka.

Vad är då himlen? Du associerar förmodligen direkt till en dröm, en myt, ett sätt att tala. Men glöm det, det är nämligen fel. Himlen är en verklig plats. Och att Fadern är i himlen betyder inte att han är långt borta. Himlen är verkligare än jorden. Alltså är Faderns lokalitet mer verklig än du och jag här i tiden. Detta är viktigt, för det förhindrar avgudadyrkan, idolatri. Om vi t. ex. tillber en enbart historisk person som Buddha eller Muhammed, kan det inte vara Gud. Jesus måste därför vara både människa och Gud. Att Fadern är i himlen ser så att säga till att Gud får vara Gud. När Newagefolk vill vara gudomliga själva, sker just en sådan degradering. Fader, du som är i himlen håller rent från sådan immanentism.

Himlen är verklig men inte spatial. Vi kan inte reducera ner himlen till en spatial lokalisering. Den information vi får i bönen Fader Vår är på vad-vi-behöver-basis. Den handlar om packingen och fjällvandringen snarare än om vad himlen är för något. Tids nog får vi erfara vad det egentligen handlar om. En sak vet vi redan: himlen är hemma. När någon dör säger vi: hon har gått hemöver. Alldeles riktigt. Vi får bara hoppas att hon kom fram.

Himlen är också Faderns hus -- en bild som ofta använts av kristna. En bra bild; vi ska hem till Hans hus, i vilket finns många våningar och rum. Att bo där betyder familj. Också en grundbild för kristna. Det första förbundet med Abraham, det andra med Noa efter floden, det Nya och Eviga med Jesus. Om förvandlingen sker och vi kristifieras, blir levande med det Nya livet, kommer vi hem till vår riktiga familj.

De sju bönerna i Fader Vår

När du nu har tilltalat "Fader vår som är i himmelen" är det dags för specificering i sju böner. Men egentligen är tilltalet det centrala. Specificeringen måste ske men det första tilltalet ställer oss i barnets ställe -- och kräver mest ! För vilken självupptagen människa kan vara så ödmjuk som de fem första orden kräver? Ofta får jag säga dem om och om igen tills jag är verkligen är med i någon liten grad.

Specificeringen i sju böner visar oss hela vårt liv: vad vi behöver, vad vi bör göra, vilka våra svårigheter är, vilken form av hjälp vi ständigt måste få av Gud. De beskriver den fallna situationen. Hade inte fallet skett hade vi redan levt i kärlek. Nu gör vi inte det och därför specificerar Jesus bönerna åt oss.

1 Helgat varde ditt namn

Här är "varde" en gammal verbform, men den fungerar bra. Måtte ditt namn vara helgat. Eller: måtte jag fatta hur heligt ditt namn är Fader ! Varför är namnet heligt? Jo det är någonting alldeles för sig, skilt från alla andra namn, sakralt och inte profant, speciellt, överlägset, värdigt all vår hängivelse.

2

3

4

5

6

7

När vi nu har specificerat de sju bönerna är det dags att summera. Du ställer dig i Jesu Kristi position, vilket är ett vidunderligt äventyr, med tanke på hur olika honom vi är. I denna position vill vi vara men det är svårt att inta den. Med tiden växer vi mer in men samtidigt förstår vi alltmer det oändliga djupet i barnskapet -- det tar inte slut ! Därefter specificerar vi de sju bönerna. Hela bönen ser då ut så här, i den traditionella versionen, ifall du inte kan den utantill redan:

Fader vår, som är i himmelen;
helgat varde ditt namn;
tillkomme ditt rike;
ske din vilja, såsom i himmelen,
så ock på jorden;
vårt dagliga bröd giv oss idag;
och förlåt oss våra skulder,
såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro;
och inled oss icke i frestelse,
utan fräls oss ifrån ondo.